

Etnografya ve halkbilim

Tarım ve sığır yetiştiriciliği ile ilgili Rumen gelenekleri

Romenlerin, içlerinde tarım ve sığır yetiştiriciliğinin en önemlileri olduğu geleneksel uğraşları yaşama biçimlerine ve halk kültürlerine doğrudan yansımıştır. Bu uğraşlar uygun aletlerin yaratılması ve özel bilgi birikiminin yanısıra toprağın verimliliğinin ve hayvanların doğurganlığının, mahsülün çok olması ve aynı zamanda dans ve şarkı söyleme gibi gösteri unsurlarıyla bağlantılı sevincin ifadesi ile birleştiği törensel önemli geleneklerin (datini) doğmasına vesile olmuştur. Tarım ve sığır yetiştiriciliği ile ilgili törenler başlangıçta öne çıkmaktayken, dans ve şarkı söyleme karşısında tedrici olarak azalmışlardır.

a) İlbaharda Maramureş'te Tânjaua (Sabanın oku, çekiş sağlamak için olan ahşap sırk) Banat'ta Plugarul (sabancı), Moldova'da Crai Nou (yeni ay) olarak bilinen tören köyün tamamı tarafından sabancıların emeğine ve ihtimamına hürmeten yapılır. Köyün yaşlıları en sıkı çalışan sabancıyı (genellikle toprak sürmeyi ilk tamamlayanı) seçerler. Yeşil dallar ve renkli şeritlerle bezeli bir saban köyün oniki delikanlısı tarafından seçilen sabancının çalıştığı toprağa, oradan da nehre kadar çekilir. Sabancı yolda, delikanlıları atlatıp da diğerlerine üstüne vazife olan yiyecek ve içecek ikramından kurtulmak için, sözde, kaçmaya yeltenir. Alay hedefine vardığında köyün en yaşlısı çiftçinin elleriyle yüzünü yıkarken bir yandan da güneş tohumları ısıtıp mahsül verimli olsun diye makamıyla dileklerini söyler.

Bu adet günümüzde Ocna Şugatag'ta (Maramureş) mayısın ilk pazar günü görülmektedir.

Güney Romanya'da (Buzău, Ialomița, Teleorman vilayetleri) buğday hasadının öncesinde Drăgaica adeti vardır. Bu, bu vesile ile belirli bir bölgedeki en güzel kıza verilen addır. Drăgaica kendini seçen kızların yaptığı buğdaydan bir taç giyer ve büyük bir alayla bir köyden diğerine gider. Alayla yürürken söylenen şarkılar ve yapılan danslar köylünün neşesinin ve mahsüllerin bereketli olması isteğinin göstergesidir. Drăgaica Festivali esnasında kırsal pek çok kutlama ve panayır düzenlenir, bunlar içinde en popüler olanı Buzău'da her sene haziranda yapılan Târgul Drăgaicei'dir (Drăgaica Panayırı).

Transilvanya'nın kuzey ve güney köylerinde hasadın bitmesi Cununa (taç) töreni ile birlikte gerçekleşir. Kadınlar hasatta yer alan en küçük kıza giydirmek için buğdaydan taçlar örer. Sonrasında herkesin katıldığı şen bir alayla kızın evine gidilir, alay her yol ağzında tahta

kovalardan kızın üstüne su serpmek için durun. Alay yol boyunca Buzduganul (Bozdoğan; gürz) şarkısını söyler. Köyün gençleri kızın evine girerken (başarısız şekilde) tacı çalmayı denerler. Evde, eğlence için her şey hazırdır. Taç çiftçiye kutlamadan refah dilekleriyle ve tacın hazırlanmasından önce tarladaki emeği hatırlatan ezber parçaları eşliğinde verilir. Taç saygıyla muhafaza edilir ve sonbahar gelene kadar, hatta ilkbahara, hasadın daha da verimli olması dilekleriyle yeni buğday tohumları saçılana kadar bir kırışte asılı durur.

Adetlerin mahsülün yağmur görmesi dilekleri için olduğunu da belirtmemiz gereklidir. Bu adetler bütün Romanya’da yaygın olup, tohum ekimi ile hasat arası zamanda uygulanırlar, bu adetler Paparuda ve / veya Scaloianul’dur.

Paparuda tamamen yapraklardan (bazı zamanlarda birbirine iliştirilmiş peruklar) taçlar giymiş küçük bir kızdır. Eşlik eden çocuklarla birlikte kendisine kuyu suyu serpilirken sözleri yağmur getirecek bozuk melodili bir şarkı söyler:

*Paparudă, rudă
Vino de ne udă,
Cu găleata, leata,
Peste toată ceata;
De joi până joi
Să dea nouă ploii,
De marți până marți,
Să curgă talaz.
Cu găleata plină
Ploile să vină,
Cu găleata rasă
Ploile se varsă.
(.....)*

*Paparuda, ruda
(Cinas halk şuurinden cazibeyi artırıcı
etkisi nedeniyle sıklıkla kullanılır.)
Gel de ıslat bizi,
Bardaktan, boşanırcasına,
Bütün kalabalığın üstüne;
Perşembeden perşembeye kadar
Yağmur versin bize,
Salıdan salıya kadar,
Dalga kadar su olsun.
Gelsin yağmurlar
Dolu bardaklarla,
Bardaktan boşanırcasına
Dökülsün yağmurlar.*

Scaloianul (Bizans İmparatoru Caloianis’ten) topraktan yapılmış, çiçeklerle ve yanar mumlarla süslenme bir bebek olup, çocuklar bunu törenle bir tahtaya koyup, su üstünde yüzmeye bırakırlar veya bölgede su olmayan yerlerde bir kuyunun yakınına gömerler.

b) Focul viu (canlı ateş) sığır yetiştiriciliği ile ilgili bir adettir. İki tahta parçasının sürtülmesi ile bir demet saman yakılır. Evdeki koyunlar ve hayvanların tamamı, bu tören sayesinde doğurganlıklarına hiç kimse ve hiçbir şeyin zarar veremeyeceği inancıyla bu ateşin dumanından geçirilir.

Sâmbra oilor (diři koyunların toplanması) Oař'lı obanlar arasında en yaygın olan adettir. İlkbaharda koyun sűrűleri dađlardaki otlaklara sűrűldűklerinde Huta Certeze'de (Satu Mare Vilayeti) bűyűk bir festival dűzenlenir. Festival kıyafetlerini giymiř Oař sakinleri tulnice sesiyle (dađcı borusu; nefir) Huta tepesine çıkar. Burada yiyecek ve palinca (yerel sert bir iki) dolu bűyűk çantalar bu amaçla yere dikili sűtunlara asılır. Festival koyunların sađılması ve sűrűler kűye dűndűđűnde sűrű sahiplerine ne kadar peynir dűřeeđini hesaplayabilmek için sűt miktarının űlűlmesi ile bařlar. Sonra herkes keman eřliđinde eđlenir.

Kaynaklar:

Doca, Gheorghe; Necat, Bahadır (2018), *Învață singur limba română. Curs pentru vorbitorii de limba turcă*, București: Niculescu.

Pop, Mihai (1999), *Obiceiuri tradiționale românești*, București: Editura Univers.